

L'URSS I LA COMINTERN¹

Lev Trotski

24 de setembre de 1933

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de: “La URSS y la Comintern”, en, *Escritos*, Tomo V, volumen 1, Editorial Pluma, Bogotá, 1976, pp. 143-151.

Els cables periodístics assenyalen que Washington es disposa a reconèixer el govern soviètic. Hom pot aventurar amb certesa que en les pròximes discussions entre el president Roosevelt i M. Litvinov exerciran un important paper les activitats que pugui complir la Comintern. Amèrica del Nord està entrant en una etapa de profundes commocions socials. En semblants circumstàncies la intervenció de la Comintern ha d'aparèixer especialment perillosa. A més, en els cercles ben informats ja es considera un fet ferm que el reconeixement de l'URSS implica en realitat el reconeixement de la Comintern. Segons la nostra opinió, tenim justificades raons per a afirmar que aquesta posició constitueix un anacronisme dels més vulgars sostingut especialment per professionals de la política reticents a prendre en consideració els fets nous, sobretot quan aquests van en contra dels seus prejudicis.

Des dels primers dies de la seua existència el govern soviètic protestà contra les pretensions d'identificar-lo amb la Comintern. Jurídicament semblants protestes eren irreprotxables, perquè ambdues organitzacions es recolzaven, malgrat la seua comunitat d'ideals, sobre distints fonaments nacionals i internacionals, i en la seua activitat romanien formalment independents una de l'altra. Però aquesta distinció legalista no els bastava als estadistes d'Europa i Amèrica del Nord. Al·legaven la connexió de fet entre el govern soviètic i la Tercera Internacional. Les mateixes persones estaven al capdavant d'ambdues organitzacions. Ni Lenin ni els seus col·laboradors més estrets ocultaven o desitjaven ocultar la seua participació destacada en la vida de la Internacional Comunista. Mentre que el govern soviètic d'aleshores considerava possible fer grans sacrificis materials per tal de preservar les relacions pacífiques amb els governs capitalistes, a la diplomàcia soviètica se li donaven instruccions estrictes de no entrar en cap discussió referida a la Internacional Comunista, al fet que el seu centre estigués en Moscou, a la participació en ella de figures dirigents del govern, etcètera. Es considerava més inadmissible fer concessions en aquest terreny que en el dels principis fonamentals del règim soviètic, el seu sistema de govern, la nacionalització dels mitjans de producció, el monopoli del comerç exterior, etcètera. Quan Chicherin, en una lletra a Lenin, insinuà la conveniència

de fer concessions a Wilson respecte a les lleis electorals de la república soviètica, Lenin li replicà en una altra lletra amb la contraproposta que ingressés per un temps en un sanatori, vista l'òbvia ruptura del seu equilibri polític. No és difícil suposar com hagués replicat Lenin a qualsevol diplomàtic soviètic que gosés suggerir fer tal o qual concessió als capitalistes a costa de la Comintern. Pel que puc recordar, mai ningú proposà res per l'estil, ni tan sols de manera dissimulada.

Durant les negociacions de Brest-Litovsk, quan recolzava la necessitat d'acceptar l'ultimàtum alemany, Lenin repetia una vegada i una altra: "És una bogeria arriscar les conquestes de la Revolució d'Octubre en una guerra evidentment sense esperances; una altra cosa seria si allò que estigués en joc fóra la salvació de la revolució alemanya. En aqueix cas hauríem d'arriscar la sort de la república soviètica, perquè la revolució alemanya és immensament més important que la nostra." Els altres dirigents de la república soviètica veien les coses fonamentalment de la mateixa manera. En aqueixa època es citaven àmpliament els seus escrits i discursos com prova del lligam orgànic entre el govern soviètic i la Comintern. En conseqüència, els polítics conservadors d'Europa i Amèrica del Nord no prestaven atenció als arguments *de jure*; ho feien de la situació *de facto*.

No obstant, molta aigua ha passat sota els ponts des de l'època en què les idees de Lenin i els seus col·laboradors més estrets regien la república soviètica i la Comintern. Han canviat les circumstàncies, ha canviat la gent, s'ha renovat totalment el sector dominant en l'URSS, noves idees i consignes han substituït les anteriors. Allò que abans constituïa l'essència ara ha esdevingut un ritual inofensiu. Però en canvi es mantenen intactes les conviccions d'alguns homes d'estat d'Occident, basades en el record del que fou, sobre el lligam indissoluble entre el govern soviètic i la Comintern. És hora de revisar aquesta posició! El món actual, tan esquinçat per contradiccions, presenta massa bases reals per a l'enemistat com per a cercar raons artificials que la impulsen. És hora de comprendre que, tanmateix les frases rituals que es pronuncien en els dies de festa, el govern soviètic i la Comintern es mouen en plans diferents. Els líders actuals de l'URSS no sols no estan disposats a fer cap sacrifici nacional en pro de la revolució alemanya, i en general de la revolució mundial, sinó que tampoc dubten un moment en adoptar actituds i pronunciaments que assesten els més durs colps a la Comintern i al conjunt del moviment obrer. Com més enforteix l'URSS la seua posició internacional, més s'aprofundeix la contradicció entre el govern soviètic i la lluita revolucionària internacional.

Els moments més brillants de la vida de la Comintern foren els seus congressos, que indefectiblement es reunien a Moscou. A través l'intercanvi internacional d'experiències i del xoc entre les distintes tendències es formulaven les posicions programàtiques fonamentals i els mètodes tàctics, precisament en

aquests congressos es demostrava de la manera més convincent la resoluta participació dels dirigents soviètics en la política de la Comintern. Lenin inaugurà i clausurà el Primer Congrés de la Comintern. S'encarregà dels informes més importants en el Segon Congrés. En el Tercer Congrés encapçalà la lluita contra l'errònia política de Zinoviev, Bela Kun i altres. En el Quart Congrés, a penes refet del primer atac de la seua malaltia, llegí l'informe sobre la Nova Política Econòmica de l'URSS. La seua ment estava tan lúcida com sempre, però a vegades li fallaven les artèries i es detenia angoixat... Per a completar aquest panorama es pot agregar que els manifestos programàtics dels dos primers congressos foren escrits per l'autor d'aquestes línies i que en el Tercer i el Quart informà sobre els problemes tàctics fonamentals el comissari del poble d'exèrcit i marina.

A més a més, cal tenir en compte que en aquells dies els congressos de la Comintern es reunien tots els anys. Hi hagueren quatre congressos en els primers quatre anys d'existència de la Tercera Internacional (1919-1922). Però aquella era l'època de Lenin. Ja han passat onze anys des del Quart Congrés. En tot aquest lapse de temps s'han celebrat només dos congressos, un en 1924 i un altre en 1928. Ja fa cinc anys i mig que no es convoca el congrés de la Comintern. Aquest simple resum cronològic aclareix l'actual estat de coses millor que qualsevol discussió. Durant la Guerra Civil, quan la Unió Soviètica estava assetjada pel bloqueig, quan anar-hi implicava no sols grans dificultats sinó també perills mortals, els congressos es reunien anualment. En els últims anys, quan un viatge a l'URSS ha passat a ser un assumpte totalment prosaic, la Comintern s'ha vist obligada a abstenir-se totalment dels congressos. Per contra es reuneixen les conferències íntimes dels dirigents burocràtics, desproveïdes fins de l'ombra del significat implícit en els multitudinaris congressos democràticament escollits. Però ni tan sols en aquestes sessions a portes tancades entre funcionaris hi participa algun dels dirigents responsables de la Unió Soviètica. Al *Kremlin* només li interessa el treball de la Comintern en la mesura en què és necessari per a protegir els interessos de l'URSS de qualsevol tipus d'activitat o pronunciament comprometedors. Ja no es tracta d'una limitació jurídica de funcions sinó d'una ruptura política.

En l'evolució de la política exterior de la Comintern hom pot seguir de manera convincent el mateix procés ideològic. Ens limitarem a contraposar la política original de la diplomàcia soviètica i l'actual. Lenin considerà la pau de Brest-Litovsk com un "respir", és a dir, una breu pausa en la lluita entre l'estat soviètic i l'imperialisme mundial. En aquesta lluita, es proclamà oficialment i oberta l'Exèrcit Roig com una arma semblant a la Internacional Comunista. L'actual política exterior de la Unió Soviètica no té res en comú amb aquests principis. La conquesta suprema de la diplomàcia soviètica és la fórmula de Ginebra, que defineix l'agressió i la nació agressora, fórmula que s'aplica no sols a les relacions entre la Unió Soviètica i els seus veïns sinó també a les

relacions entre els mateixos estats capitalistes. D'aquesta manera el govern soviètic ha assumit oficialment el deure de protegir el mapa polític d'Europa tal com emergí del laboratori de Versalles. Lenin considerava que el perill històric d'una guerra estava determinat per les forces socials que s'enfronten en el camp de batalla i pels objectius polítics que persegueixen. L'actual diplomàcia soviètica es recolza totalment en el principi conservador de mantenir l'*status quo*. La seua actitud cap a la guerra i els bàndols contendents està determinada per un criteri legalista, no revolucionari: qui és el primer en violar les fronteres estrangeres. Així, la fórmula soviètica sanciona també per a les nacions capitalistes el dret a la defensa del territori nacional contra l'agressió. No discutirem les bondats o defectes d'aquesta posició. El propòsit general d'aquest article no és criticar la política de l'actual *Kremlin* sinó demostrar com de profundament s'han alterat els principis de l'orientació internacional de l'estat soviètic per tal d'eliminar així les barreres fictícies que s'oposen al reconeixement de l'URSS.

El pla de construir el socialisme en un sol país no és de cap manera una frase buida; és un programa pràctic, que afecta en la mateixa mesura l'economia, la política interna i la diplomàcia. Com més decididament s'ha refermat la burocràcia soviètica en la seua posició del socialisme nacional, més relegats a l'oblit han estat els problemes de la revolució internacional, i amb ells la Comintern. Tota nova revolució és una equació amb moltes incògnites, i per tant comporta un element de gran risc polític. L'actual govern soviètic pretén, en la mesura en què siga possible, garantir la seua seguretat interna contra els riscos provenint tant de les guerres com de les revolucions. La seua política internacional ha deixat de ser revolucionària per a passar a ser conservadora.

És cert que la direcció soviètica no pot plantejar obertament els fets com són, ni als seus propis obrers ni als d'altres països. Està lligada per l'herència ideològica de la Revolució d'Octubre, que constitueix la base de l'autoritat de què gaudeix davant les masses treballadores. Però encara que quede la corfa de la tradició, el seu contingut ja s'ha evaporat. El govern soviètic permet als rudimentaris organismes de la Comintern continuar residint a Moscou, però no convocar congressos internacionals. Com ja no compta amb l'ajuda dels partits comunistes estrangers, en la seua política exterior no té en compte, gens ni mica, els interessos d'aquests. Només considerant la recepció brindada a Moscou als polítics francesos, salta als ulls la contradicció entre l'època de Stalin i la de Lenin!

Un número recent del periòdic oficial francès *Le Temps* (24 de setembre) publica un despatx de Moscou força significatiu. "Les esperances platòniques en la revolució mundial s'expressen [en els cercles dominants de l'URSS] més ferventment com més es renuncia a elles en la pràctica." *Le Temps* continua aclarint: "Des de la remoció de Trotski, que amb la seua teoria de la revolució

permanent representava un genuí perill internacional, els governants soviètics, encapçalats per Stalin, s'han adherit a la política de la construcció del socialisme en un sol país, sense esperar la problemàtica revolució en la resta del món.” El periòdic prevé insistentment als polítics francesos que encara tendeixen a confondre els fantasmes del passat amb les realitats del present. No oblidem que no es tracta d'una publicació qualsevol sinó de la més influent i conservadora de la classe dominant francesa. Jaurés digué una vegada encertadament que *Le Temps* “és la burgesia feta periòdic”.

Entre tots els governs mundials, el nord-americà ha estat el que més irreconciliablement aplicà als soviets el principi de la “legitimitat” capitalista. En això ha exercit un rol decisiu el problema de la Comintern; recordem si no el comitè Hamilton Fish! No obstant, si els honorables membres del Congrés estan en contacte amb els fets, que no exigeixen el testimoni de la saviesa perquè parlen per si mateixos, han d'arribar a la conclusió que la política exterior del govern soviètic ja no constitueix el menor obstacle per al seu reconeixement, no sols *de facto* sinó també *de jure*.

¹ “L'URSS i la Comintern”, *The New Republic*, 1 de novembre de 1933.